

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

Кўлёзма ҳуқуқида
УДК: 330.55:338 (575:1)

БАҲРИДИНОВ ВИҚОРЖОН АКБАР ЎҒЛИ

**ЎЗБЕКИСТОНДА ИНФЛЯЦИЯНИ ТАРГЕТЛАШ СИЁСАТИНИ
АМАЛГА ОШИРИШНИНГ ИҚТИСОДИЙ ЎСИШГА ТАЪСИРИНИ
БАҲОЛАШ**

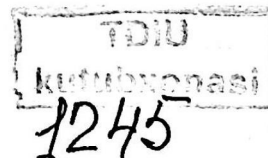
08.00.02 – Макроиқтисодиёт

**Иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (Doctor of Philosophy)
илмий даражасини олиш учун ёзилган**

ДИССЕРТАЦИЯ

Илмий раҳбар: и.ф.д., проф. Н.М. Махмудов

Тошкент – 2023

МУНДАРИЖА

	КИРИШ.....	3
I боб.	ИНФЛЯЦИЯНИ ТАРГЕТЛАШ СИЁСАТИНИ ЖОРИЙ ЭТИШ ВА УНИ ИҚТИСОДИЙ ЎСИШГА ТАЪСИРИНИНГ ИЛМИЙ-НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ.....	13
1.1	Иқтисодий ўсишни таъминлашда инфляцияга қарши сиёсатнинг зарурияти ва инфляцияни таргетлашнинг иқтисодий моҳияти.....	13
1.2	Инфляцияни таргетлаш сиёсатининг шакллари, хусусиятлари ва умумий принциплари.....	31
1.3	Инфляцияни таргетлаш сиёсатининг иқтисодий ўсишга таъсири билан боғлиқ илмий қарашлар.....	41
	I боб бўйича хулоса.....	53
II боб.	ЎЗБЕКИСТОНДА ИНФЛЯЦИЯНИ ТАРГЕТЛАШ СИЁСАТИНИ ЖОРИЙ ЭТИШНИНГ ИҚТИСОДИЙ ЎСИШГА ТАЪСИРИ ТАҲЛИЛИ.....	53
2.1	Ўзбекистонда инфляция жараёнлари ва унга таъсир этувчи омиллар таҳлили.....	55
2.2	Ўзбекистонда инфляцияни таргетлашга ўтиш учун мавжуд шарт-шароитлар таҳлили.....	69
2.3	Ўзбекистонда инфляцияни таргетлаш сиёсатини иқтисодий ўсишга таъсиринининг эконометрик таҳлили.....	89
	II боб бўйича хулоса.....	101
III боб.	ЎЗБЕКИСТОНДА ИНФЛЯЦИЯНИ ТАРГЕТЛАШ СИЁСАТИНИ АМАЛГА ОШИРИШ АСОСИДА ИҚТИСОДИЙ ЎСИШНИ ТАЪМИНЛАШ ИСТИҚБОЛЛАРИ.....	104
3.1	Ўзбекистонда инфляцияни таргетлаш сиёсатини амалга оширишнинг хориж тажрибасидан фойдаланиш имкомиятлари.....	104
3.2	Ўзбекистонда иқтисодий ўсишни таъминлаш шароитида инфляцион таргетлаш сиёсатига ўтишнинг асосий йўналишлари....	118
3.3	Ўзбекистонда инфляцияни таргетлаш сиёсатини жорий этиш босқичида иқтисодий ўсиш кўрсаткичларини прогнозлаш.....	131
	III боб бўйича хулоса.....	141
	Хулоса ва таклифлар.....	143
	Фойдаланилган адабиётлар рўйхати.....	146
	Иловалар.....	158

КИРИШ (диссертация аннотацияси)

Диссертация мавзусининг долзарблиги ва зарурати. Бугунги кунда дунё мамлакатларида инфляция ва унинг шаклланиши билан боғлиқ жараёнлар, жаҳондаги геосиёсий беқарорлик, ортиқча талаб, таклиф ҳажмидаги деформация ва айниқса COVID-19 пандемияси ва унинг иқтисодийга салбий таъсирини юмшатишга қаратилган фаол иқтисодий сиёсат туфайли тезлашди. Шунингдек, биргина «2022 йил апрел ойида истеъмол нархлари индексида акс эттирилган ўртача глобал инфляция даражаси 7,8 фоизга, ривожланаётган мамлакатларда эса 9,4 фоизга ошди ва бу 2008 йилдаги жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози давридан кейинги энг юқори даражани қайд этди. Ривожланган мамлакатларда эса бу кўрсаткич ўртача 6,9 фоизни ташкил этиб, 1982 йилдан кейинги энг юқори даражага етди»¹. Бундай вазиятда Марказий банк ва Ҳукуматлардан нархлар барқарорлигини таъминлаш, аҳоли даромадларини ошириш ҳамда иқтисодий ўсишни рағбатлантиришга қаратилган ўзаро ҳамкорликдаги макроиқтисодий сиёсат чора-тадбирларини ишлаб чиқиш талаб этилади.

Жаҳоннинг кўплаб мамлакатларида инфляцияни таргетлаш режимига ўтиш ва унинг ижобий самарасини таъминлаш бўйича илмий тадқиқотлар давом этмоқда. Жумладан, давлат бюджети дефицити ва давлат қарзининг юқорилиги шароитида инфляцияни таргетлаш сиёсатини амалга ошириш, режимнинг самарадорлигини таъминлаш мақсадида монетар сиёсат воситаларининг таъсирчанлигини ошириш ва трансмиссион механизмларини ривожлантириш, Марказий банкнинг заиф мустақиллиги шароитида инфляцияни таргетлаш сиёсатига ўтиш ҳамда макроиқтисодий сиёсатнинг мувофиқлигини таъминлаш каби йўналишдаги тадқиқотларга алоҳида эътибор қаратилган. Шундай бўлишига қарамасдан, бугунги пост-пандемик ва геосиёсий беқарорлик шароитида нархлар барқарорлигини таъминлаш ва иқтисодий ўсиш суръатларини сақлаб қолиш ҳамда узоқ муддатли барқарор

¹ World Bank. 2022. Global Economic Prospects, June 2022. Washington, DC: World Bank. doi: 10.1596/978-1-4648-1843-1. License: Creative Commons Attribution CC BY 3.0 IGO. p. 176.